

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์ความเชื่อมโยงโทรคมนาคมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระยะเวลาที่ผ่านมาทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องปรับปรุงการบริหาร การใช้ และบูรณะทรัพยากรธรรมชาติที่เน้นการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและเพื่อส่งเสริมให้ประชาชน ธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนองค์การของรัฐ ทั้งในส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร บูรณะและจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้จัดการศึกษาให้แก่เยาวชนให้มีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ.2535-2539) และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะมุ่งฟื้นฟูบูรณะอนุรักษ์ทรัพยากรและป้องกันสภาวะแวดล้อมในเมืองและชนบท โดยเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานภาครัฐ ซึ่งรวมถึงการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม ตลอดจนเพิ่มบทบาทในการร่วมมือในการจัดการสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศอีกด้วย (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541-2544) ตามนโยบายการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา (ในช่วงแผนฯ 1-7 หรือจากปี 2504-2539) ยุทธศาสตร์หลักมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ โดยนำทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์มาใช้ขยายฐานการผลิตเพื่อสร้างงานให้คนมีอาชีพและสร้างรายได้ประชาชาติ ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศในช่วงเวลาขณะนั้น อันเป็นช่วงที่มีทรัพยากรธรรมชาติอยู่อย่างมากมาย มีกำลังแรงงานมากจนว่างงานและคนส่วนใหญ่ยังยากจนอยู่ แต่ผลของการพัฒนาที่ผ่านมา กล่าวได้ว่า “เศรษฐกิจดี แต่สังคมและสิ่งแวดล้อมมีปัญหา อันทำให้การพัฒนาไม่ยั่งยืน”

การที่จะมองเห็นวิกฤตการณ์ในการพัฒนา รวมทั้งการเห็นช่องทางในการเปลี่ยนแปลงสังคมเราจำเป็นต้องยกระดับการรับรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกเศรษฐกิจ สังคมรอบตัวเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเราจะต้องศึกษาแนวคิด และยุทธศาสตร์การพัฒนาหลาย ๆ แนวทาง รวมทั้งต้องมีความตื่นตัวอยู่เสมอว่า ข้อสรุปหรือแนวคิดใดก็ตามย่อมแฝงไว้ด้วยอุดมการณ์เสมอ และแต่ละอุดมการณ์มองโลกไม่เหมือนกัน มีปรัชญาไม่เหมือนกัน การเสนอแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์และสังคม

จึงค่อนข้างแตกต่างกันมากพอสมควร การผสมผสานหลายอุดมการณ์เข้าด้วยกันจะก่อให้เกิดมิติใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์แก่วงการพัฒนาดังคมอย่างไม่ต้องสงสัยด้วยวิธีการนี้เราพอที่จะมีความหวังมากขึ้นในความพยายามที่จะหลุดพ้นจากวิกฤตการณ์แห่งการพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อันเป็นหน่วยงานที่มีภาระกิจหลักในการจัดทำแผนพัฒนาประเทศ ซึ่งได้ตระหนักถึงความสำคัญของ “คน” ในการพัฒนาและรับผลของการพัฒนา จึงระดมความคิด โดยมีเจตจำนงร่วมกันว่าจะต้องพัฒนาประเทศไทยให้มี “เศรษฐกิจดี สังคมและสิ่งแวดล้อมไม่มีปัญหาเพื่อให้การพัฒนายั่งยืน” (กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, 2540 : 82 - 83)

ในสภาพสถานการณ์ปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและได้เพิ่มทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติไปอย่างต่อเนื่องและฟุ่มเฟือย ยิ่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นเท่าไร ในทางตรงข้ามทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก็ยิ่งเสื่อมโทรมและลดลงตามไปด้วยเช่นกัน กาลเวลาผ่านมาจากกระทั่งระยะเวลาไม่กี่สิบปีมานี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งเรียกกันว่า “ทศวรรษแห่งการพัฒนา” ปรากฏว่าได้เกิดมีปัญหารุนแรงด้านสิ่งแวดล้อมขึ้น ปัญหาดังกล่าวนี้มีลักษณะ คล้ายคลึงกันในทุกประเทศทั้งที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาที่ได้นำเอาเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาใช้กันอย่างแพร่หลาย มีการแข่งขันการผลิตและการใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีขอบเขต ไม่จำกัด ไม่ตระหนักว่าจะหมดไป การเพิ่มของจำนวนประชากรก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อันเป็นเหตุทำให้มีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์มากขึ้น และยิ่งมีการใช้ทรัพยากรมากขึ้นเท่าไร ปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ก็ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเท่านั้น การใช้วัสดุอุปกรณ์และพลังงานในสำนักงาน ซึ่งที่ผ่านใช้กันอัตราค่อนข้างสูง ใช้กันอย่างสิ้นเปลืองโดยไม่ได้คำนึงถึงสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งนี้สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการขาดจริยธรรมในการจัดการทรัพยากร การขาดความรู้ความเข้าใจ การขาดจิตสำนึกและความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนถึงความมีจริยธรรมต่อสังคมโดยรวม เพราะขณะนี้ทุกคนจะต้องหันมาช่วยกันจัดการเข้ามามีส่วนร่วม (Participation) โดยการใช้อย่างประหยัด ใช้อย่างรู้คุณค่าและก่อประโยชน์สูงสุด การศึกษาให้ความสนใจในการที่จะได้มาซึ่งความรู้ การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในเรื่องนี้ได้อย่างถ่องแท้และเป็นการแก้ปัญหาที่สาเหตุที่แท้จริงปัญหาจริยธรรมการใช้ทรัพยากร เป็นลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติในลักษณะที่ สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคมนั้น ๆ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็น สิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมและในส่วนตัวเอง จริยธรรมทางสิ่งแวดล้อมจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อเรา

มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติโดยการเห็น โดยการสัมผัส โดยการเข้าใจ โดยความรักและห่วงใย มีความจริงใจและให้ความร่วมมือกัน ให้ความสำคัญกับสิ่งที่อยู่โดยรอบที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตทั่ว ๆ ไป เช่น ดิน น้ำ อากาศ แร่ธาตุ สถานการณ์ สิ่งแวดล้อมของโลกในปัจจุบันเข้าขั้นวิกฤต สิ่งปฏิภณเพิ่มปริมาณมากขึ้นเป็นเหตุให้เกิดมลพิษทั้งน้ำและอากาศที่รุนแรงเป็นอันดับ ประกอบกับปริมาณประชากรที่มากขึ้นปฏิภณกลับกันกับปริมาณทรัพยากรที่ลดลง ไม่สมดุลกับความต้องการที่เพิ่มขึ้น (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2539 : 2)

การขยายตัวของการใช้ทรัพยากรอย่างไม่หยุดยั้ง ได้สร้างปัญหาทางจริยธรรมสังคม 4 ด้านด้วยกัน ประการแรก มีการใช้ทรัพยากรนานาชนิดเพื่อสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันระยะสั้นโดยไม่คำนึงถึงอนาคตและชนรุ่นหลัง ประการที่สอง การขยายตัวทางเศรษฐกิจของมนุษย์มีแนวโน้มที่จะรุกรานถิ่นฐานของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในโลกธรรมชาติซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิทางธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ประการที่สาม การขยายตัวทางเศรษฐกิจมักจะสนองความต้องการของคนกลุ่มน้อยที่มีอำนาจอิทธิพล โดยละเลยชีวิตความเป็นอยู่ของคนส่วนใหญ่ ประการสุดท้าย ความเจริญทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดความลุ่มหลงในการแสวงหากอบโกยวัตถุเงินทอง ปัญหาจริยธรรมและศีลธรรมถูกมองข้ามไป ความพึงพอใจและความต้องการของมนุษย์ขึ้นอยู่กับวัตถุ ประสงค์มีความต้องการใช้ทรัพยากรเป็นจำนวนมาก เช่น การพัฒนาประการหนึ่งที่มุ่งการใช้กระแสไฟฟ้าเป็นพลังงานขับเคลื่อน เพื่อการพัฒนาหรือการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งสังคมเห็นว่าได้รับประโยชน์ก็ละเลยเรื่องความเสียหายของระบบนิเวศ

บุคลากรของหน่วยงานของรัฐบาล ธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และประชาชน ทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้ฟื้นฟู บูรณะและอนุรักษ์ทรัพยากร โดยเสริมสร้างประสิทธิภาพของการดำเนินงานนำเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ใช้ประโยชน์คุ้มค่าสูงสุด เป็นวิธีการแก้ปัญหาที่จะช่วยการลดทรัพยากรหรือไม่ให้มีการนำมาผลิตเพิ่มขึ้นมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และยังช่วยแก้ปัญหาการเกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นประชาชนทุกคนจะต้องมีจริยธรรมในการบริโภคและจัดการกับทรัพยากรอย่างถูกต้องเหมาะสม การปฏิบัติภารกิจกล่าวที่จะต้องปฏิบัติให้ลุล่วงไปนี้เองเรียกว่าการจัดการ ซึ่งหมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใด ๆ ที่ปฏิบัติจะต้องเข้ามาทำหน้าที่ช่วยกันจัดระเบียบ และดำรงไว้ในสภาพภายใน ทั้งที่เป็นตัวคน วัสดุ เงินทุน ของกลุ่มหรือหน่วยงานเพื่อให้กลุ่มหรือหน่วยงานดังกล่าวสามารถทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลมากที่สุดประการหนึ่ง ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบ (Responsibility) ส่วนตนด้วยและอีกประการหนึ่งก็คือ นอกเหนือจากสภาพภายในหน่วยงาน

ของตนแล้ว ยังรวมถึงกลุ่มดังกล่าวดำเนินไปได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายนอกมากที่สุด โดยสามารถตามทันถึงสภาพของสิ่งที่อยู่ภายนอกทั้งหลายด้วยในเรื่องของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้ได้ประโยชน์ คุ่มค่าแบบของศีลธรรมจรรยา สภาพของสังคม สภาพของเศรษฐกิจ สภาพทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงวิทยาการด้านความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแต่เป็นสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อหน่วยงานเสมอ จึงจำเป็นต้องสนใจติดตามอยู่ตลอดเวลาพยายามปรับตัวและเลือกประกอบกิจกรรมที่เหมาะสมที่สุดกับทรัพยากรของหน่วยงานที่มีอยู่เสมอ

ภายหลังจากที่หน่วยงานได้ดำเนินการปรับตัวจนเหมาะสมกับสภาพภายนอกไปแล้ว หน่วยงานจำเป็นต้องจัดการเกี่ยวกับการดำเนินงานภายในกลุ่มด้วยกิจกรรมทั้งหลายที่จะต้องทำให้ลุ่ต่วงไปนั้น จะต้องมีการแบ่งสรรทำอย่างเป็นระเบียบและเข้ากันได้อย่างดี ทรัพยากรต่าง ๆ จะต้องมีการจัดสรรให้สมดุลกับความจำเป็นของงานด้านต่าง ๆ และมีการลำดับความสำคัญให้สอดคล้องกับภาวะภายนอก การจัดการภายในในลักษณะนี้ก็เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้มีการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีระเบียบและประสิทธิภาพ เป้าหมายในการจัดการสิ่งแวดล้อมยึคหลักการใช้นโยบายและมาตรการด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ และสังคม ด้านกฎหมาย ด้านคุณธรรม และจริยธรรม รวมทั้งกระบวนการศึกษาเพื่อจัดการให้มนุษย์ร่วมกันอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าตลอดจนมีจิตสำนึกและจริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อม มนุษย์มีความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กำลังเป็นปัญหาใหญ่ที่คุกคามชีวิตและความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของมนุษย์จะบรรเทาหรือหมดสิ้นไป หากมนุษย์มีความเข้าใจถึงผลกระทบของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อมนุษย์ รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุดและมีจิตสำนึกในอันที่จะรักษาและทะนุถนอมสิ่งแวดล้อมที่มีให้คงอยู่มนุษย์และสิ่งแวดล้อมก็สามารถดำรงอยู่ได้อย่างผสมกลมกลืนกันและไม่ขาดสมดุล

การศึกษาจริยธรรมในการจัดการนี้ เป็นการศึกษาในเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Sciences) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคล (Interpersonal Relations) และทำความเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับจริยธรรมของบุคลากรในการใช้ทรัพยากรของหน่วยงาน เนื่องจากคนต้องทำงานร่วมกันเพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ทั้งนี้เพื่อให้มีวิธีที่ดีที่สุด (The one best way) ในการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากร และความรู้สึกที่เป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) หรือการยอมรับต่อสภาพที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ปริมาณการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันยังต้องมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติกันอย่างปกติ เนื่องจากบุคลากรผู้ซึ่งมีบทบาทในการจัดการดูแลการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในสำนักงาน ว่ามีบทบาทโดยตรงเพื่อให้เป็นหลัก (Principles) ในการที่จะเพิ่มหรือลดปริมาณการใช้ทรัพยากรซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง การใช้ไฟฟ้าและการใช้วัสดุ

สิ้นเปลือง โดยการดำเนินการศึกษานี้ก็เพื่อช่วยกระตุ้นให้บุคลากรในหน่วยงานสำนึกในความจำเป็นที่จะต้องประหยัดการใช้ทรัพยากรและสร้างจริยธรรมในการประหยัดทรัพยากรของบุคลากรในหน่วยงานได้ในที่สุดแล้ว คงเป็นผลดีและทำให้การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดคุ้มค่าในทุกรูปแบบและทุกโอกาส

ในการจัดการให้บุคลากรในหน่วยงานเห็นคุณค่าร่วมกันมีจริยธรรมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน รู้จักนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปใช้ในการดำรงชีวิตอย่างชาญฉลาด โดยมีมาตรการให้บุคลากรในหน่วยงานเห็นคุณค่า และร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งประสานให้ความร่วมมือกับองค์กรหรือสังคมที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพราะถ้าไม่รวมด้วยช่วยกันแล้วทรัพยากรที่บริโภคกันนับวันจะมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่ทรัพยากรที่มีอยู่ในปัจจุบันมีอยู่อย่างจำกัด ถ้าความต้องการใช้ทรัพยากรภายในประเทศมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคตประเทศไทยจะต้องประสบปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรอย่างแน่นอน โลกใหม่ของการใช้ทรัพยากรนั้นจะต้องปลูกสำนึกในใจก่อนที่จะใช้ทรัพยากร โดยการคิดก่อนใช้นั้น อยู่ที่ตัวเราเองเป็นที่แรก

หน่วยงานของทางภาครัฐและเอกชนหรือองค์กรอื่น ๆ ในฐานะที่จะต้องทำหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในเรื่องของการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจากสภาพการณ์ดังกล่าวเท่าที่ผ่านมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยส่วนรวม มีอัตราการใช้กันอย่างปริมาณค่อนข้างมากและเพิ่มขึ้นทุกขณะและขณะนี้เกิดผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมขึ้นอย่างมากมาย เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งที่จะระบุนิสิตทางในอนาคต ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาในเรื่องของการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดคุ้มค่า การเคารพสิทธิของตนและผู้อื่น การเคารพต่อกฎระเบียบร่วมกันพิทักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นการใช้วิถีทางประชาธิปไตยในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และปฏิบัติตามสิ่งที่คิดว่าสมควรจะกระทำโดยการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและก่อประโยชน์สูงสุด ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเหล่านี้สมควรที่จะอยู่ที่ความมีจริยธรรมของมนุษย์เป็นที่แรก เป็นจิตใต้สำนึกที่แสดงออกมา เมื่อมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเข้ามากระทบ (Sense of Awareness) หรือเกิดความรับผิดชอบ (Responsibility) เกิดการแสดงมาซึ่งความเป็นเจ้าของ ความรู้สึกความตระหนักโดยผ่านกระบวนการรับรู้และเกิดการตระหนักและนำไปปฏิบัติ มีระดับโดยการวัดค่าต่าง ๆ แสดงออกมา

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีข้าราชการและลูกจ้าง ซึ่งเป็นบุคลากรผู้ปฏิบัติงานกันอยู่เป็นประจำ (Routine) ในแต่ละวันก็ได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกี่ยวกับพลังงานเชื้อเพลิงในการใช้ยานพาหนะ การใช้พลังงานไฟฟ้ากับเครื่องอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน และการใช้วัสดุสำนักงานจึงถือได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มี

บทบาทสำคัญมากกลุ่มหนึ่ง ผู้ศึกษาสนใจศึกษาจริยธรรมในการจัดการเรื่องของการใช้ทรัพยากร อย่างคุ้มค่าของบุคลากรและศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับระดับตำแหน่งหน้าที่การงาน ความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการใช้ทรัพยากร ความรับผิดชอบในหน้าที่และสังคมส่วนรวม ที่มีผลต่อจริยธรรมในการ จัดการทรัพยากร ซึ่งผลของการศึกษาสามารถจะเป็นแนวทางในการให้ความรู้ ความรับผิดชอบ ในด้านของจริยธรรมในการจัดการทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด อันเป็นแนวทางในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร นั่นก็หมายถึงการ ประหยัดและเป็นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสภาพแวดล้อมอีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาจริยธรรมในการจัดการทรัพยากรของบุคลากร ในสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านตำแหน่งหน้าที่การงาน ความรู้ความเข้าใจ ความรับผิดชอบ ในหน้าที่และสังคมส่วนรวมที่มีผลต่อจริยธรรมในการจัดการทรัพยากร

ขอบเขตในการศึกษา

1. ขอบเขตพื้นที่ศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง
2. ขอบเขตของเนื้อหาการศึกษาครอบคลุมตัวแปรอิสระอันประกอบด้วยระดับตำแหน่ง หน้าที่การงาน ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการใช้ทรัพยากร ความรับผิดชอบในหน้าที่และสังคม ส่วนรวม ว่ามีผลต่อตัวแปรตาม คือจริยธรรมของบุคลากรในเรื่องของการจัดการใช้ทรัพยากรอย่าง คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดอย่างไร
3. ขอบเขตระยะเวลา ศึกษาในช่วงเวลา ระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤศจิกายน 2542
4. ขอบเขตประชากร เป็นข้าราชการและลูกจ้าง จำนวน 420 คน ในสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง

สมมุติฐานของการศึกษา

1. บุคลากรมีจริยธรรมในการจัดการทรัพยากรในระดับต่ำ
2. ผู้ปฏิบัติงานที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกันมีจริยธรรมในการจัดการทรัพยากรแตกต่างกัน
3. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการใช้ทรัพยากรมีความสัมพันธ์ต่อการจัดการทรัพยากรของบุคลากร
4. ความรับผิดชอบในหน้าที่และสังคมส่วนรวมมีความสัมพันธ์กับจริยธรรมในการจัดการทรัพยากรของบุคลากร

นิยามศัพท์เฉพาะ

จริยธรรมในการจัดการทรัพยากรของบุคลากร หมายถึง ความมีระเบียบและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของบุคลากรในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ เน้นดังนี้ 1) การประหยัด 2) การใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า 3) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น 4) การเคารพต่อกฎระเบียบ 5) การพิทักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของส่วนรวม 6) การใช้วิถีทางประชาธิปไตยในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข 7) การปฏิบัติตามสิ่งที่คิดว่าสมควรจะกระทำโดยการ ใช้พลังงานและวัสดุสำนักงานอย่างประหยัดและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยวัดได้จากการใช้ มาตรการวัด 5 ระดับ คือ ความมีจริยธรรมมากที่สุด 5 คะแนน มาก 4 คะแนน ปานกลาง 3 คะแนน น้อย 2 คะแนน และน้อยมาก 1 คะแนน เรียงตามลำดับ

1. การประหยัด หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างจำกัด ตามความจำเป็นและให้ได้ประโยชน์มากที่สุด
2. การใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า หมายถึงวิธีการนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์อย่างถูกต้อง เหมาะสม และการนำกลับมาใช้ใหม่ รวมถึงการบำรุงดูแลรักษา
3. การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น หมายถึง การกระทำที่ถูกต้องตามความต้องการของตนเองหรือความต้องการของผู้อื่นในการใช้ทรัพยากร และเป็นการกระทำที่ผู้อื่นยอมรับ ซึ่งจะต้องเป็นการกระทำที่เกิดการยอมรับนับถือการกระทำนั้น โดยสังคมส่วนรวม
4. การเคารพต่อกฎระเบียบ หมายถึง เป็นการแสดงให้เห็นกฎเกณฑ์ของสังคมที่วางไว้ เป็นบรรทัดฐานในการกระทำนั้น ๆ เป็นการยอมรับนับถือกฎเกณฑ์ของสังคม และเป็นการสร้างแบบแผนของสังคมเพื่อประโยชน์แก่สมาชิกของสังคมนั้น

5. การพิทักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของส่วนรวม หมายถึง การเข้าใจถึงปัญหาธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและในอนาคต ทำให้เกิดความพยายามที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง อันจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6. การใช้วิถีทางประชาธิปไตยในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข หมายถึง การใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี

7. การปฏิบัติตามสิ่งที่สมควรจะกระทำโดยการใช้จ่ายงานและวัสดุสำนักงานอย่างประหยัดและก่อประโยชน์สูงสุด หมายถึง การใช้ทรัพยากรให้ได้ประโยชน์มากที่สุดและอย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นการกระทำที่ถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคมและอยู่ในหลักเกณฑ์ที่สังคมวางไว้ ตลอดจนจนถึงร่วมกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยรวม

ทรัพยากร หมายถึง พลังงาน และ วัสดุสำนักงาน ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

พลังงาน หมายถึง ปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงที่คิดเป็นจำนวนลิตรที่ใช้กับยานพาหนะของส่วนบุคคลและส่วนราชการและการใช้กระแสไฟฟ้าตามมาตรวัดคำนวณเป็นจำนวนเงินต่อเดือนที่เกิดจากการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง

วัสดุสำนักงาน หมายถึง วัสดุตามที่กำหนดจำแนกประเภทไว้ในหนังสือราชการเกี่ยวกับการจำแนกประเภทรายจ่ายตามงบประมาณของสำนักงานงบประมาณ เฉพาะวัสดุสิ้นเปลือง เช่น กระดาษต่าง ๆ ดินสอ ปากกา อุปกรณ์เครื่องเขียนต่าง ๆ หมึก และ ผ้าพิมพ์ เป็นต้น

บุคลากร หมายถึง ข้าราชการและลูกจ้างในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

ตำแหน่งหน้าที่ หมายถึง ระดับตำแหน่ง ของ ข้าราชการและลูกจ้างในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง จากระดับล่างสู่ระดับบน โดยแยกช่วงของระดับดังนี้ ลูกจ้าง ข้าราชการระดับ 1-3 ข้าราชการระดับ 4-5 ข้าราชการระดับ 6-7 และ ข้าราชการระดับ 8 ขึ้นไป

ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการใช้ทรัพยากร หมายถึง การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรมในการจัดการทรัพยากรของบุคลากร 7 ประการ ดังได้อธิบายไว้เบื้องต้น

โดยจะแสดงออกมาในรูปของของคะแนน 3 ระดับ คือ ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ ซึ่งผู้ศึกษาจัดให้มี ลำดับคะแนน 2 1 และ 0 ตามลำดับ

ความรับผิดชอบในหน้าที่และสังคมส่วนรวม หมายถึง การปฏิบัติงานในหน้าที่และกิจวัตรประจำวันของบุคลากรในการใช้ทรัพยากร ซึ่งรวมถึงการที่บุคคลมีความเห็นอกเห็นใจกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันมีความเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูล มีความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์และการมีความรับผิดชอบ รวมถึงลักษณะที่สามารถตัดสินใจได้ว่าเป็นลักษณะที่ดี ที่ถูก ที่ควรกระทำเกี่ยวกับจริยธรรมในการจัดการทรัพยากร 7 ประการ ดังได้อธิบายไว้เบื้องต้น ทั้งนี้ผู้ศึกษาจะใช้แบบสอบถามให้ผู้ตอบระบุถึงคุณลักษณะดังกล่าวของเพื่อนร่วมงาน แบบวิธีการสังคมมิติ โดยจะแสดงออกมาในรูปของของคะแนน 5 ระดับ คือ มีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง 5 คะแนน เห็นด้วย 4 คะแนน ไม่แน่ใจ 3 คะแนน ไม่เห็นด้วย 2 คะแนน และ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 1 คะแนน เรียงตามลำดับ

ข้อตกลงเบื้องต้น

คำตอบในแบบสอบถามเป็นตัวอย่างชี้ถึงความมีจริยธรรมในการจัดการทรัพยากรของบุคลากรตามระดับตำแหน่งหน้าที่การงาน ตามความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการใช้ทรัพยากร ตลอดจนถึงความรับผิดชอบในหน้าที่และสังคมส่วนรวม

เพื่อเป็นการเสริมสร้างความมีจริยธรรมของบุคลากรในเรื่องของการจัดการการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยวัดได้จากความคิดเห็น ความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนความรับผิดชอบในส่วนในหน้าที่และสังคมส่วนรวม โดยถือว่าถ้าบุคลากรมีคะแนนอยู่ในเกณฑ์สูงจะมีจริยธรรมในเรื่องของการจัดการทรัพยากรสูงด้วย